

Haynald Lajos

(1816-1891)

Haynald Lajos (Szécsény, Nógrád m. 1816. október 3. – Kalocsa, 1891. július 4.) bíboros, kalocsai érsek. A kiegyezést követően a magyar kormány javasolta a királynak, hogy Lonovics József halálával megürült kalocsai érseki székre Haynald Lajost nevezze ki. **Ferenc József 1867. ápr. 5-én kalocsai érsekké nevezte ki.** Kinevezésével életének új korszaka kezdődött. Újból részt vett az országos politikában, a közös ügyeket tárgyaló delegációk magyar felének szinte állandóan tagja, több esetben elnöke volt. Több alkalommal közvetített a bécsi udvar és a Vatikán között. Gyakran felszólalt a főrendiházban. **Közben 1868 márciusában a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli és az MTA igazgató tanácsa tagjává választotta.** Sűrű közéleti szereplése miatt viszonylag keveset tartózkodott Kalocsán, ami nem jelentette azt, hogy nem figyelt a székvárosában történetekre. Érseksége alatt érte el a kalocsai művelődésügy és tudományos élet fénykorát. Kinevezése után megkezdte a kalocsai oktatási intézetek fejlesztését, illetve más intézmények alapítását. **Elsőként megnyitotta 1868. jún. 7-én a Szent Kereszt Kórházat, amelynek létesítésére még 1849-ben Nádasy Ferenc érsek alapítványt tett. 1869 elején három hónap alatt építtette fel a gimnázium Úri (ma Hunyadi) utcai szárnyát. Augusztus és szeptember folyamán Henszlmann Imre régésszel ásatásokat végeztetett a főszékesegyház déli oldalán. Az ásatások nyomán kerültek elő az első templom alapjainak maradványai. Az iskolaév kezdetén a zárdában két évfolyamos tanítónőképző és polgári leányiskola indult. 1870 nyarán a zárdában megkezdték a tanítónőképző és az internátus épületének építését. 1873. okt. 15-én megnyílt a zárdában a 40 gyermeket befogadó árvaház, amelyet Haynald Lajos érsek alapított. 1876-ban a gimnáziumban megalapította a csillagdat, a későbbi Haynald Obszervatóriumot.** A kor színvonalán álló műszerekkel felszerelt obszervatórium 1878-ban kezdte meg működését. Érseki megbízásából Angster József pécsi orgonakészítő megkezdte a főszékesegyház orgonájának építését. Az orgona 1878 decemberében készült el. A zárdában két évfolyamos polgári iskolai tanítónőképző és óvónőképző indult. 1880-ban felépült a kisszeminarium (ma Belvárosi Általános Iskola) épülete. A gimnázium és a Stephaneum további bővítése miatt lebontották a Belvárosi Elemi Iskola épületét és helyébe a Szentháromság utcán (ma Szent István király út) felépíttette az iskola új emeletes épületét (ma Viski Károly Múzeum) 1885-ben. Számos közéleti és egyházi teendői mellett hódolt a bécsi tanulmányai alatt kialakult művészetszeretetének is. Több művészeti és tudományos társaság választotta tagjává (Academia dei Nuovi Lincei, Róma; San Luca művészeti akadémia, Róma; Institut Egyptien; palermói tud. ak.; St. Cecíliai Akadémia, Róma; Filharmóniai Társaság, Bp. stb.) Szoros barátság főzte a korszak két legnagyobb magyar művészehez, a festő Munkácsi Mihályhoz és a zeneszerző Liszt Ferenchez, akikkel többször találkozott. Mindketten vendége volt Kalocsán. Liszt Ferenc három alkalommal (1882, 1884, 1885), Munkácsy Mihály pedig egy alkalommal (1884) volt az érsek vendége. Szerepe volt a magyar Afrika-kutatás fellendítésében is. Az 1877-ben kalocsai székhellyel megalakult Magyar Afrika Társulat elnöke volt. A társulat szervezését II. Lipót belga király kérésére Haynald Lajos végezte. 1879. máj. 12-én a pápa bíborossá nevezte ki. Kalocsán Haynald Lajosról kétszer neveztek el utcát. 1900. nov. 8-án az Úri utca kapta a Haynald utca nevet, amit az 1950-es évek elejéig viselt, akkor változtatták az utca nevét a Hunyadi János utcára. Második alkalommal a Bacsó Béla utca kapta 1988. okt. 26-án a Haynald Lajos utca nevet. A Szent István király úton 1999–2000-ben kialakított sétáló utca szoborpanteonjának hatodik szobra Haynald Lajost ábrázolja. Hunyadi László szobrászművész készítette a kb. 120 cm-es, teljesalakú bronzszobrot, mely kb. 140 cm magas oszlopszerű talapzaton áll. A talapzat előtt lévő márványtábla felirata: „HAYNALD LAJOS (1867-1891) BÍBOROS, A CSILLAGVIZSGÁLÓ ÉS AZ ARBORÉTUM ALAPÍTÓJA”.